

Szentannai Sámuel 1876–1956

Karcag város déli temetőjében nyugszik pár hónapja Szentannai Sámuel. Huszonegy évig állott a karcagi Mezőgazdasági Szakiskola élén és ezen idő alatti működésével beírta nevét a magyar mezőgazdaság úttörő nagyjai közé. Magaválasztotta sírhelye a temetőnek a vezetése alatt állott tangazdasággal szomszédos szélén van, szinte a gazdaságban. Sírját csak egy kopjafa jelöli s ezért úgy érezzük, hogy emléket kell állítanunk munkásságának nemcsak azért, hogy az feledésbe ne menjen, hanem azért is, hogy a mai nemzedék is példát vehessen munkásságáról.

Székelyszentmiklóson, Udvarhely megyében 1876. augusztus 11-én született. Heten voltak testvérek, akik közül csak ő tanult, míg a többiek megmaradtak falujukban az ősi székely paraszti sorban. A gimnáziumot Kolozsvárott végezte el, majd utána Kolosmonostoron 1896. évben kapott oklevelet a Gazdasági Tanintézetben. Azonnal állásba került, mint gazdasági tanár a Torontál megyei Szerbnagyszentmiklóstra a Földművesiskolába, majd két évi működés után a Csakova Temes megyei Földművesiskolába helyezték. Itt is csak két évig maradhatott, mert áthelyezték Losoncra a Tanítóképző Intézetbe gazdasági szaktanárnak. Losoncon, Székelyudvarhelyen, majd Kiskunfélegyházán volt gazdasági szaktanár. 1912-ben nevezték ki a karcagi Mezőgazdasági Szakiskola igazgatójának. Karcagon 1933. évben bekövetkezett nyugdíjazásáig működött, mint igazgató. Mint nyugdíjas is Karcagon maradt. 1956. január 22-én halt meg nyolcvanéves korában.

Az iskola igazgatójaként kitűnő pedagógusnak bizonyult. Keze alól igen sok olyan kiváló gazda került ki, aki nemcsak nagyobb gazdaság vezetésére bizonyult alkalmasnak, hanem a népi demokratikus országunkban komoly vezetőállásban is helyt tud állani. Módszerei példaképpül állíthatók a mezőgazdaság területén mind a pedagógia, mind a szervezés vonalán.

Fő érdeme a talajjavításban vállalt úttörő munkássága. Karcag város 300 kh. földet adott a karcagi Mezőgazdasági Szakiskola felállítására. E terület két tagban feküdt. Az egyik a déli temető melletti 220 kh.-as ún. libalegelő volt, a másik a nagyállomás melletti 80 kh.-as ún. karcagtelki rész. Mindkét terület nagyobb része szántóföldi művelésre kevésbé alkalmas szik volt, melynek tekintélyes részét olvadáskor víz szokta borítani. Szentannai 1920-ban megkezdte szikjavítási kísérleteit, 'Sigmond Elek, Treitz Péter, Ballenegger Róbert, Kreybig Lajos és Arany Sándor professzorok segítségével. A Szentannai Sámuel által beállított talajjavítási kísérletek mind a hazai, mind a nemzetközi tudományos körökben igen nagy feltűnést keltettek. A Nemzetközi Talajtani Társaság Kémiai Bizottsága Budapesten tartott ülése után 1929-ben a kb. 50 résztvevő nemzet tudósai meglátogatták a Karcagi Tangazdaságot és a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak az ott látottakról. Szentannai nagy lendülettel, de egyben szívós munkával az eredetileg vízállásos, zsombékos és erősen szikes területeket 1930-ra annyira megjavította, hogy nemcsak megkétsherezte a búza átlagtermését, hanem lucerna, sőt kukorica termesztésére is alkalmassá tette. A szakiskolai részt a ma is egyéni parasztgazdaságtól egy árok választja el, egyenes vonallal. Ezen árok két oldalán erős ellentét mutatkozik, mivel a szikjavításban nem részesült terület ma is az eredeti sivár

képet mutatja. Szentannai ezen eredményei alapján indultak meg a megyében és azon túl több ezer kh-on a szikjavítási munkák, többek között Kisújszálláson, Dévaványán, Püspökladányban.

Nem elégedett meg a szikesek megjavításával, hanem a talajművelést is igyekezett javítani. Ebben is úttörő volt, amennyiben ő alkalmazta először hazánkban az altalajlazítást nagyüzemileg. Az Egyesült Államokból importált Kilefer nevű négykésű altalajlazítóval és annak 80 lóerős motorjával eleinte kísérleteket végzett, majd az egész gazdaságban altalajlazításban részesítette a szántót. Ez mai szemmel is nagy vállalkozás annál is inkább, mivel a javítást és az altalajlazítást együttesen, komplex módszerrel alkalmazta. Ugyancsak vállalkozott az Egyesült Államokból való Massey Harris 18 korongos egyirányú tárcsa nagyüzemi beállítására is. Ez a két próbálkozás annál érdekesebb, mert most folynak országosan ilyenirányú kísérletek, amire eddig a megfelelő erősségű vonóerő hiányában várni kellett.

A huszas években Szentannai Sámuel rizstermesztéssel is megpróbálkozott. Egy 4 kh-as területet, amely eredetileg zsombékos szik volt, körültöltetett, és miután más vízszerezési lehetősége nem volt, két kutat furatott és kompresszorral biztosította a rizs vízszükségletét. A kísérlet nem vezetett eredményre részben az öntözővíz magas sótartalma, részben a nagy önköltség miatt. Azonban maga a próbálkozás igazán úttörő munka volt a Nagykusánagon.

A Nagykuság fátlansága sem hagyta nyugodni. A javított sziken a gazdaság dűlőutain is, de a gyümölcsösben is megmutatta, ha nem is könnyen, de lehet kedvezőtlen adottságok közt is gyümölcsöt termelni. Még csemegeszőlőt is telepített az iskola kertészetében. Nem elégedett meg azonban ezzel, hanem 7 kh-as gyümölcsfaiskolát is telepített a megjavított terület erre legalkalmasabb részén és innen látta el a Nagykuságot az itteni talajt, éghajlatot egyaránt megszokott gyümölcsfacsemetékkal.

Sokoldalúságát mutatja, hogy az állattenyésztés terén is kiválóan bizonyult.

Tanári és gazdaságvezetői munkája mellett igazgató is volt, mégis talált időt és módot, hogy eredményeit, tapasztalatait a szaksajtóban is közreadja. 1928-ban a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara kiadta pályadíjat nyert munkáját „Szik-talaj művelése és javítása” címmel. 1936-ban viszont a Földművelésügyi Minisztérium kiadványai között jelent meg nagy sikert elért könyve: „Sikeres gazdálkodás sziken és aszályban.” A Köztelekben írt cikkei: „A karcagi m. kir. földművesiskola és a karcagi gazdák gazdálkodásának összehasonlítása” (28.1437.1918). „A sziktalaj művelése különös tekintettel a tárcsás ekére” (35.703.1925). „Védekezés az aszály kártétele ellen” (46.45.1936).

Szentannai Sámuel karcagi működésének jellemzője az úttörő bátorság és a sokoldalúság, valamint a lendület és szívós munka. Erős érdeklődését a mezőgazdaság iránt úgyszólván haláláig megtartotta. Körülményei és kora nem tették lehetővé, hogy a felszabadulás után is bekapcsolódjék a mezőgazdasági kutatásba, de azt mindenkor nagy érdeklődéssel kísérte, örömmel szemlélte meg a karcagi kísérleti intézet haladását, eredményeit, növénynemesítési anyagát. Munkássága legyen példa mezőgazdaságunk dolgozóinak előtt!

VEZEKÉNYI ERNŐ